

تفکر هنری

مریم فرحمند

مستقیم با هنر مواجه شوند؛ چرا که دانش‌آموزان همواره فقط در موزه‌ها، کتابخانه‌ها یا گالری‌ها در معرض آثار هنری نهایی و تمام‌شده قرار می‌گیرند و به ندرت با الگوهای تفکری آشنا می‌شوند که باعث خلق آثار هنری شده‌اند. این الگوهای تفکر نیز دقیقاً همان عادات ذهنی هستند که دانش‌آموزان باید آن‌ها را در خود پرورش دهند.

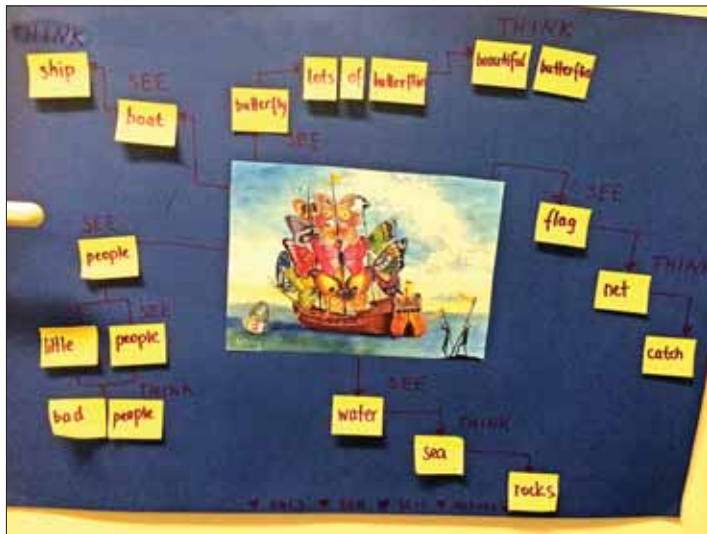
به عکس زیر نگاه کنید؛ معمولاً نقاش‌ها مقداری از رنگ‌های پایه را روی تخته شستی^۲ می‌گذارند که با ترکیب آن‌ها می‌تواند رنگ‌های جدیدی به دست آورند و تصاویر جدیدی خلق کنند. در این عکس، تفکر هنری مانند تخته‌شستی، و شش گرایش

راهبرد تفکر هنری شیوه‌ای است که معلمان با استفاده از آثار هنری، تفکر دانش‌آموزان را تعمیق می‌کنند. این راهبرد به معلمان کمک می‌کند که بین برنامه‌دستی و هنر ارتباطاتی برقرار سازند. این ارتباطات به نیرویی تبدیل می‌شود که می‌تواند گرایش‌های فکری دانش‌آموزان را پرورش دهد. تفکر هنری راهبردی است که دانشگاه‌ها و مراکز با همکاری مدرسه‌های دولتی ایالت میشیگان آن را ایجاد کرده است. این راهبرد به دنبال تلفیق هنر در کلاس‌های درسی است و در آن از «الگوهای تفکر» استفاده می‌شود؛ الگوهایی که معلمان می‌توانند دانش‌آموزان را به طور مرتب آن‌ها را در کلاس درس اجرا می‌کنند. این راهبرد به جای ساخت هنر (نقاشی کشیدن، طراحی کلاژ و ...)، بر تجربه و ارزیابی هنر متمرکز است.

نتایج حاصل از پژوهشی^۱ که در سال ۲۰۰۷ و بعد از اجرای این پروژه منتشر شده است، نشان می‌دهد که استفاده از آثار هنری باعث افزایش پرسشگری دانش‌آموزان می‌شود و آن‌ها را در پیوند برقرار کردن میان مفاهیم قوی‌تر می‌کند. راه‌های زیادی برای تلفیق هنر در کلاس‌های درس وجود دارد؛ از ارتباط هدفمند بین اثر هنری با موضوع درس گرفته تا شیوه‌هایی که در آن‌ها هنر به صورتی منعطف و همیشگی جزء ساختار کلاس می‌شود. نکته مهم این است که دانش‌آموزان به صورت

✓ دانش‌آموزان برای دریافت مفهوم تصویر، هر کلمه‌ای را که به ذهنشان می‌رسد در برگه‌ای می‌نویسند.

راهبرد تفکر هنری به دنبال تلفیق هنر در کلاس‌های درسی است و در آن از «الگوهای تفکر» استفاده می‌شود؛ الگوهایی که معلمانی که لزوماً دانش‌آموخته هنر نیستند، به طور مرتب آن‌ها را در کلاس درس اجرا می‌کنند. این راهبرد به جای ساخت هنر (نقاشی کشیدن، طراحی کلاژ و...)، بر تجربه و ارزیابی هنر متمرکز است

چه اشکالی می‌بینید؟ چه خطوطی می‌بینید؟ این الگو به دانش‌آموزان کمک می‌کند که با توجه به اشکال، دقت و مشاهدات خود را طبقه‌بندی کنند.

معلم می‌تواند برای تقویت توانایی مقایسه و ارتباط از الگوی «عنوان» استفاده کند. در این الگو، معلم اثر هنری مانند عکس، مجسمه و نقاشی را به دانش‌آموزان نشان می‌دهد و از آنان می‌خواهد برای آن عنوانی پیدا کنند که گویای مهم‌ترین جنبه آن اثر باشد. از این الگو حتی برای موضوعات پیچیده نیز می‌توان استفاده کرد؛ زیرا به دانش‌آموزان کمک می‌کند که به طور شفاف آنچه را می‌اندیشند، بیان کنند.

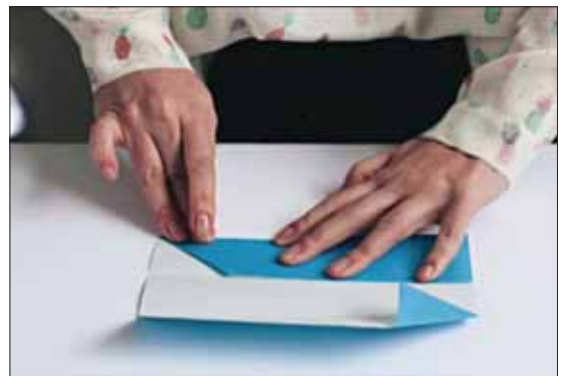
بخش مهمی از تفکر هنری شامل فرایندی است که طی آن تفکر دانش‌آموزان با مستندسازی آشکار می‌شود. در این روش، معلم با استفاده از الگوهایی دانش‌آموزان را با فرایند تفکر خوب آشنا می‌کند و به آن‌ها نشان می‌دهد که مشارکتشان اهمیت دارد. این راهبرد را که برای دوران دبستان تا دبیرستان در نظر گرفته شده است، با تغییرات جزئی می‌توان در آموزش عالی نیز به کار گرفت.

*** پی‌نوشت**

1. Tishman, S., & Palmer, P. (2007). Works of art are good things to think about. In *The Evaluating the Impact of Arts and Cultural Education Conference Proceedings* (pp. 89-101)
2. Palette

فکری که می‌توانند رفتارهای شناختی دانش‌آموزان را تقویت کنند، مانند رنگ‌های پایه در نظر گرفته شده است.

تخته‌شستی تفکر هنری و شش‌گرایش فکری، به واسطه «الگوهای تفکر» برای دانش‌آموزان ملموس می‌شوند. این الگوهای تفکر کوتاه و آسان‌اند و هر روز در کلاس اجرا می‌شوند. با اجرای هر روزه این الگوها در کلاس، نه تنها درک دانش‌آموزان از پدیده یا موضوعی تعمیق می‌شود بلکه به بخشی از فرهنگ یادگیری کلاس درس و مدرسه تبدیل می‌گردد.

به‌عنوان مثال، معلم برای تقویت استدلال می‌تواند از الگوی «چه چیزی باعث می‌شود این‌گونه فکر کنی» استفاده کند. در این الگو، او اثری هنری را در نظر می‌گیرد و از دانش‌آموزان می‌خواهد به دقت به آن نگاه کنند و از آن‌ها می‌پرسد: «چه خبر است و چه می‌بینید» و منتظر پاسخ دانش‌آموزان می‌ماند. سپس از آن‌ها می‌خواهد برای حرفشان استدلال بیاورند. در این الگو، دانش‌آموزان آنچه را می‌بینند توضیح می‌دهند و تفسیر خود را با دیگران هم‌رسانی می‌کنند. این روش، استدلال مبتنی بر شواهد را در دانش‌آموزان پرورش می‌دهد و آن‌ها را تشویق می‌کند که پیشنهادها و دیدگاه‌های متعدد را درک کنند.

معلم می‌تواند در راهبرد تفکر هنری، برای تقویت مشاهده و توصیف الگوی «رنگ‌ها- اشکال- خطوط» استفاده کند. در این الگو، معلم از دانش‌آموزان دعوت می‌کند که به تصویر یا اثر هنری دقت کنند و از آنان می‌پرسد: چه رنگی می‌بینید؟